

Nya yrkesexamina inom hälso- och sjukvård

– ett regeringsuppdrag

Nya yrkesexamina inom hälso- och sjukvård

– ett regeringsuppdrag

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-453 70 00 • fax 08-453 70 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Nya yrkesexamina inom hälso- och sjukvård – ett regeringsuppdrag

Producerad av Högskoleverket i oktober 1998

Högskoleverkets rapportserie 1998:28 R

ISSN 1400-948X

ISRN HSV-R--98/X28SE

Innehåll: Uppföljnings- och utredningsavdelningen

Grafisk form: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Printgraf, Stockholm, oktober 1998

Innehållsförteckning

Missiv delredovisning	5
Missiv slutredovisning	6
Sammanfattning	7
Summary	9
Syfte och genomförande	11
Uppdraget	11
Arbetsätt	11
Bakgrund	13
Mål för yrkesexamina inom vårdområdet	13
Utgångspunkter för verkets förslag	14
Generella EG-direktiv för erkännande av yrkesinriktad högskoleutbildning	15
Mål för sex nya yrkesexamina	17
Ny legitimation och skyddad yrkestitel	17
Sjukhusfysikerexamen	18
Audionomexamen	21
Biomedicinsk analytikerexamen	22
Dietistexamen	23
Ortopedingenjörsexamen	24
Tandteknikerexamen	25
Modeller och mål för specialistsjuksköterskeexamen	27
Uppdrag och arbetsätt	27
Bakgrund till uppdraget	27
Nuvarande utbildningar	28
Inkomna skrivelser	28
Ny modell för utbildning av specialistsjuksköterskor	29
Konsekvenser för sjukvården	30
Förslag till målbeskrivning	36
Alternativt förslag till målbeskrivning	36

Modeller och mål för röntgensjuksköterskeexamen	38
Uppdrag och arbetssätt	38
Bakgrund till uppdraget	38
Direktutbildning av röntgensjuksköterskor	39
Specialistutbildning av röntgensjuksköterskor	39
Utbildning i fysiologisk och radiologisk diagnostik	40
Inkomna skrivelser	40
Högskoleverkets ställningstaganden	41
Förslag till målbeskrivning	42
Översyn av mål för existerande yrkesexamina	43
Uppdrag och arbetssätt	43
Sjuksköterskeexamen	43
Social omsorgsexamen	45
Bilaga 1	48
Regeringsuppdraget	48
Bilaga 2	51
Nuvarande (ikraftträdande 1999-01-01) målbeskrivning för sjuksköterskeexamen (SFS 1993:100)	51
Bilaga 3	52
Nuvarande (ikraftträdande 1999-01-01) målbeskrivning för social omsorgsexamen (SFS 1993:100)	52

Denna rapport är en sammanläggning av delredovisningen och slutredovisningen av uppdraget. Disposition och i liten utsträckning innehåll har anpassats till detta.

Missiv delredovisning

Birger Jarlsgatan 43
Box 7851, SE-103 99 Stockholm
Tfn/Phone: +46 8 453 70 00
Fax: +46 8 453 70 50

Uppföljnings- och utredningsavd.
Stefan Odeberg
MISSIVBREV
1998-05-28
Reg.nr 12-361-98

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Uppdrag till Högskoleverket angående yrkesexamina inom vårdområdet (U98/240/UH)

Högskoleverket redovisar härmed den första delen av rubricerade uppdrag.

Förslag till målbeskrivning ges för följande nya yrkesexamina: sjukhusfysikerexamen, audionomexamen, biomedicinsk analytikerexamen, dietistexamen, ortopedingenjörsexamen och tandteknikerexamen.

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören efter föredragning av utredaren Stefan Odeberg i närvaro av avdelningschefen Inger Rydén Bergendahl och utredaren Ulf Öhlund.

Agneta Bladh

Stefan Odeberg

Missiv slutredovisning

National Agency for Higher Education

Birger Jarlsgatan 43

Box 7851, SE-103 99 Stockholm

Tfn/Phone: +46 8 453 70 00

Fax: +46 8 453 70 50

Uppföljnings- och utredningsavd.

Stefan Odeberg

1998-09-30

Reg.nr 12-361-98

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Slutredovisning av uppdrag till Högskoleverket om yrkesexamina inom vårdområdet (U98/240/UH)

I denna redovisning lämnas enligt uppdrag förslag till målbeskrivning för specialistsjuksköterskeexamen och röntgensjuksköterskeexamen, vilka är två nya yrkesexamina. Vidare lämnas förslag till ändringar i målbeskrivningarna för sjuksköterskeexamen och social omsorgsexamen.

Slutredovisningen har vissa skrivningar gemensamma med den delredovisning som verket gjorde 1998-05-29.

Tidsramen för utredningen har inte tillåtit att förslagen är skriftligen remissbehandlade. Beträffande specialistsjuksköterskeexamen innebär ett regeringsbeslut i enlighet med de av regeringen utfärdade direktiven till Högskoleverket förändringar som är så omvälvande att remissbehandling måste ske efter fortsatt beredning.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören efter föredragning av utredaren Stefan Odeberg i närvaro av avdelningschefen Inger Rydén Bergendahl samt utredarna Brita Bergseth och Ulf Öhlund.

Agneta Bladh

Stefan Odeberg

Sammanfattning

Denna rapport omfattar förslag till examensmål för åtta nya yrkesexamina; sjukhusfysikerexamen, audionomexamen, biomedicinsk analytikerexamen, dietistexamen, ortopedingenjörsexamen, tandteknikerexamen, specialist-sjuksköterskeexamen och röntgensjuksköterskeexamen samt översyn av målen för sjuksköterskeexamen och social omsorgsexamen. Modeller för utbildning av specialistsjuksköterskor och röntgensjuksköterskor ska presenteras.

De målbeskrivningar som har föreslagits eller reviderats äger en gemensam struktur. De ställer krav på att de examinerade ska ha förvärvat ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet inom ett visst yrke samt förvärvat fördjupade ämneskunskaper inom ett huvudämne. Därutöver ställer de krav på att de examinerade ska ha utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter/sociala omsorgstagare.

Specialistsjuksköterskeexamen bör enligt regeringens uppdrag normalt inte omfatta mer än 20 poäng. Vidare bör enligt regeringens uppdrag krav uppställas på viss tids yrkesverksamhet, varav viss tid även inom den specialitet som utbildningen avser, som villkor för tillträde till vidareutbildningen.

Högskoleverket anser att specialistsjuksköterskeutbildningen inte kan begränsas till i normalfallet 20 poäng. En målbeskrivning som omfattar minst 40 poäng finns därför föreslagen. En begränsning till i normalfallet 20 poäng kräver, enligt Högskoleverkets uppfattning, att dessa poäng reserveras för de rent teoretiska studierna och därmed kan inte ansvaret för den kliniska utbildningen bäras av högskolorna. Högskoleverket anser att detta vore en olycklig lösning.

Behörighetskravet om yrkesverksamhet inom specialiteten är enligt Högskoleverket omöjligt att genomföra inom ett flertal specialistinriktningar.

Högskoleverket anser även att ett centralt formulerat krav på tjänstgöring som sjuksköterska inom allmän hälso- och sjukvård inte är nödvändigt.

Benämningarna och inriktningarna på specialistutbildningarna måste tillåtas utvecklas i takt med hur hälso- och sjukvården förändras. Därför anser Högskoleverket att det ej är lämpligt att precisera ett antal specialinriktningar i högskoleförordningen. Däremot måste det framgå av examensbeviset vilken specialisering examen avser.

I frånvaro av legitimation för röntgensjuksköterskor anser Högskoleverket att en ny yrkesexamen inte är nödvändig. Den nödvändiga försörjningen av röntgensjuksköterskor sker då lämpligast via både generella examina, specialistsjuksköterskeexamen och sjuksköterskeexamen. En målbeskrivning för yrkesexamen föreslås som kan tillämpas förutsatt att en särskild legitimation införs.

Utöver de ändringar i examensmålen för sjuksköterskor som föranleds av den struktur som Högskoleverket anser vara mest lämplig för examina inom vårdområdet, anser Högskoleverket att det arbete som pågår med att profilera och utveckla sjuksköterskeutbildningen bäst underlättas om utbildningen enligt förordningen omfattar minst 120 poäng i stället för sammanlagt 120 poäng.

Högskoleverket anser att social omsorgsexamen bör utgå som yrkesexamen ur högskoleförordningen. Arbetslivets behov ombesörjs lämpligast genom generella examina eller en samordning med socionomexamen. Trots detta redovisar Högskoleverket ett förslag till ändringar i den existerande målbeskrivningen. Målbeskrivningarna bör anpassas efter den struktur som Högskoleverket anser vara lämplig för vårdområdet. Högskoleverket anser därutöver att kraven på omfattning bör utökas och att inriktningarna inte bör specificeras i högskoleförordningen.

Summary

This report proposes descriptions of aims for eight new vocational university degrees: Master of Science in Medical Physics, Bachelor/Master of Science in Audiology, Bachelor of Science in Biomedical Laboratory Science, Bachelor/Master of Science in Dietetics/Nutritional Studies, Bachelor of Science in Orthopaedic Engineering, Bachelor of Science in Dental Technology, Graduate Diploma in Specialist Nursing and Bachelor of Science in Diagnostic Radiology, as well as revisions of the aims laid down for Bachelor of Science in Nursing and University Diploma/Bachelor of Science in Social Care. In accordance with instructions received, models for training courses for specialist nurses and radiology nurses are also presented.

The descriptions of aims proposed or revised by the National Agency for Higher Education have a common structure. They state that holders of degrees must have acquired the knowledge and skills, based on scientific knowledge and proven experience, that are required for the exercise of the relevant profession and must have acquired specialised knowledge of a main subject. In addition, they state that degree-holders must have developed their capacity for empathy and thus, with due regard for ethical standards, have developed their ability to take proper care of patients/clients.

According to the Government's instructions, the requirement for Graduate Diploma in Specialist Nursing should not normally be more than 20 credits. An additional requirement for admission to supplementary training should, according to the Government's instructions, be a specified period of professional activity, including a period in the speciality to which the training relates.

The National Agency for Higher Education does not consider it feasible in normal cases to limit the requirement for Graduate Diploma in Specialist Nursing to 20 credits. It therefore proposes description of aims requiring not less than 40 credits. In the Agency's view, limiting the normal requirement to 20 credits would mean that these credits would have to be reserved for theoretical studies and that the colleges would be unable to assume responsibility for clinical training. The Agency considers this an unfortunate solution.

In the view of the Agency, it would be impossible in the case of several specialities to satisfy the requirement for a period of professional activity in the student's speciality. Nor does the Agency consider it necessary to lay down a central requirement for work as a nurse in the public health service.

The titles of specialist courses and the range of specialities must be allowed to evolve at the same pace as changes in the public health service. Consequently, the Agency does not consider it appropriate to specify a number of specialities in the Higher Education Ordinance. The speciality to which the degree relates must, however, be clearly indicated on the certificate.

In the absence of a registration for radiology nurses the National Agency for Higher Education does not consider a new vocational degree necessary. The need of radiology nurses can be met by holders of general degrees, degree in nursing and Graduate Diploma in specialist nursing. The Agency proposes description of aims for a vocational degree that could be used provided that a special registration for radiology nurses is introduced.

Apart from the changes in the descriptions of aims for nurses that are necessary owing to the structure that the Agency considers most appropriate for university degrees in health and care services, the Agency considers that the best way of promoting the efforts now being made to improve nursing education and allow nursing colleges to develop individual profiles would be for the Higher Education Ordinance to require an education involving a minimum of 120 credits rather than a total of 120 credits.

The Agency considers that the University Diploma/Bachelor of Science in Social Care should be deleted from the Higher Education Ordinance as a vocational degree. The need of qualified social care staff can be met by holders of general degrees or by coordinating requirements with those for a Bachelor of Science in Social Work. The Agency nevertheless presents a proposal amending the existing description of aims. Descriptions of aims should be adapted to the structure that the Agency considers appropriate for the care sector. In the Agency's opinion, moreover, the credit requirement should be increased and specialities should not be specified in the Higher Education Ordinance.

Syfte och genomförande

Uppdraget

Uppdraget¹ till Högskoleverket omfattar:

- Förslag till målbeskrivning för följande yrkesexamina: sjukhusfysikerexamen 160 poäng, audionomexamen 120 poäng, biomedicinsk analytikerexamen 120 poäng, dietistexamen 120 poäng, ortoped-ingenjörsexamen 120 poäng samt tandteknikerexamen 120 poäng. Denna del av uppdraget ska redovisas senast den 29 maj år 1998.
- Förslag till utbildning för specialistsjuksköterskor med olika inriktningar samt målbeskrivningar för dessa.
- En modell för utbildning till röntgensjuksköterska med förslag till målbeskrivning för denna.
- Översyn av existerande målbeskrivningar för vissa yrkesexamina inom vård- och omsorgsområdet. Här avses sjuksköterskeexamen, social omsorgsexamen samt eventuella andra yrkesexamina. Slutrapporteringen av uppdraget ska ske den 30 september år 1998.

Arbetsätt

Arbetet med att utforma målbeskrivningar samt översyn av existerande målbeskrivningar inleddes med att skriftliga synpunkter inhämtades från universitet, högskolor, fackförbund och övriga organisationer.

En referensgrupp bildades för att biträda verket. Den har bestått av förbundssekreterare Kerstin Ahlsén, Svenska Kommunförbundet, rektor UllaBritt Carmnes, Hälsohögskolan Väst i Skövde, sektorchef Ella Danielson, Mithögskolan, förhandlare Maria Englund, Landstingsförbundet, vårdutvecklingschef Ann Gardulf, Huddinge sjukhus, docent Kim Lütznén, Karolinska institutet, enhetschef Marika Raftell, Socialstyrelsen och studerande Sara Stavås, SFS och Göteborgs universitet. Referensgruppen sam-

---

¹ Bilaga 1

manträdde vid fem tillfällen. Vidare har verket som sakkunniga anlitat universitetslektor Jan Hellberg, Lunds universitet, projektledare Bernt Lindén, Högskolan Kristianstad och 1:e sekreterare Gudrun Hård Berger, Stockholms läns landsting för arbetet med specialistsjuksköterskeexamen.

Bakgrund

Mål för yrkesexamina inom vårdområdet

De centralt fastställda utbildningslinjerna inom högskolan avskaffades generellt fr.o.m. år 1993/94. Högskoleförordningens examensordning (SFS 1993:100 bilaga 3) och förordningen för Sveriges lantbruksuniversitet (SFS 1993:221) specificerar två typer av examina. Den ena typen är generella examina och den andra är yrkesexamina. De generella examina utgörs av högskoleexamen 80 poäng, kandidatexamen 120 poäng och magisterexamen 160 poäng. För närvarande finns det 54 olika yrkesexamina med omfattning som varierar mellan 40 och 220 poäng.

Yrkesexamina skiljer sig förordningsmässigt från de generella främst i det att de innehåller ytterligare mål utöver de allmänna mål som preciseras i 1 kap 9 § högskolelagen (SFS 1992:134) och de lokala mål som enligt högskoleförordningen fastställs av respektive högskola. Yrkesexamina avser främst utbildning till yrken som leder till någon form av behörighet eller legitimation eller yrken där dimensioneringen av utbildningen är av särskilt stort intresse för statsmakterna². De återfinns huvudsakligen inom vård- och omsorgs-, sjöbefäls-, lärar-, jord- och skogsbruks- samt det tekniska området.

Inom området vård och omsorg i vid bemärkelse har hittills funnits yrkesexamina betitlade apotekarexamen, arbetsterapeutexamen, barnmorskeexamen, logopedexamen, läkarexamen, psykologexamen, psykoterapeutexamen, receptarieexamen, sjukgymnastexamen, sjuksköterskeexamen, social omsorgsexamen, socionomexamen, specialpedagogexamen, tandhygienistexamen och tandläkarexamen.

Omfattningen av yrkesutbildningarna anges för vissa som ett exakt poängantal och för andra som en minstanivå.

---

² Se Ds 1992:1 "Fria universitet och högskolor"

Målbeskrivningarna anger vad som krävs av studenten för att erhålla en viss examen. Tre typer av mål återfinns i de flesta av nuvarande yrkesexamina som berör utbildningar som leder till arbete inom hälso- och sjukvård. För det första finns det i samtliga krav på yrkesfärdigheter. För det andra finns det krav som pekar på specifika akademiska ämneskunskaper. För det tredje finns det i de flesta av målbeskrivningarna inom vårdområdet krav på ett etiskt förhållningssätt.

Utgångspunkter för verkets förslag

Högskoleverket har vid formulerandet av förslag till målbeskrivningar haft två utgångspunkter.

För det första har verket formulerat förslagen mot bakgrund av förarbetena till högskoleförordningen.

”Det är dock viktigt att principiellt hålla fast vid att olika studieorganisatoriska och innehållsliga uppläggningar av utbildningen kan leda till samma mål, och att universitet och högskolor skall ha både frihet till och ansvar för valet av olika vägar till dessa mål. Strävan bör därför - till skillnad mot vad som ofta var fallet i de tidigare utbildningsplanerna - vara att undvika att kraven formuleras som mer eller mindre detaljerade bestämmelser om utbildningens innehåll, om tidsföljden mellan olika moment eller om poängtalen för dem. Beskrivningarna bör i stället så långt som möjligt ta sikte på det förväntade resultatet av studierna. De bör dessutom vara kortfattade och koncentrerade till det väsentliga” (Ds 1992:1, sid 20-21)

I prop. 1992/93:1 angavs att det för utbildningar som leder till yrken med legitimationskrav eller liknande förhållanden kunde ges mer preciserade examensvillkor.

För det andra har verket utgått från hur existerande målbeskrivningar inom vårdområdet är skrivna med krav på yrkeskunskaper, ämneskunskaper och ett etiskt förhållningssätt.

Yrkeskunskapskraven för flera av de i uppdraget ingående yrkesgrupperna har redan specificerats i allmänna råd från Socialstyrelsen. Högskoleverket anser det inte nödvändigt att regeringen i högskoleförordningen bör precisera specifika yrkeskunskapskrav. I den mån preciserade yrkeskunskapskrav

behöver formuleras för de övriga yrkesgrupperna anser Högskoleverket att det lämpligast görs av tillsynsmyndighet och ej i högskoleförordningen.

För att erhålla erforderliga yrkeskunskaper behövs kunskaper inom de för området centrala ämnena. Det bör betonas att även yrkesexamina ska ge de fördjupade ämneskunskaper som medger att den examinerade både lägger grunden till forskarutbildning och får möjlighet att på vetenskaplig grund utvärdera och utveckla sin yrkesverksamhet.

Inom vårdområdet är det centralt att de examinerade har förmåga att värna om patienten. Därför finner Högskoleverket det angeläget att detta ingår bland examensmålen för utbildningar som leder till arbete inom hälso- och sjukvård. Det nuvarande målet som rör detta och som med liknande ordalydelse ingår i målbeskrivningarna för arbetsterapeutexamen, barnmorskeexamen, logopedexamen, läkarexamen, psykologexamen, sjukgymnastexamen, sjuksköterskeexamen och tandhygienistexamen anser verket vara för svårtolkat. Därför föreslås en alternativ skrivning.

Omfattningen på utbildningarna måste utgå från den nivå som garanterar patientsäkerheten. När det finns en etablerad praxis eller tydlig samsyn om att utbildningen ska omfatta ett visst poängantal har verket föreslagit en skrivning som lyder ”.. om sammanlagt x poäng.”. När utbildningen kan ha olika omfattning har verket valt att använda ”.. om minst x poäng.” Detta är förenligt med den existerande examensordningen, där vissa examina anges med en fixerad omfattning och andra med en poängribba som kan överskridas. Högskoleverket accepterar därmed den strävan inom vetenskaps- och yrkessamhällena som har lett till en fördjupning av vissa av dessa utbildningar vid vissa universitet.

Generella EG-direktiv för erkännande av yrkesinriktad högskoleutbildning

Det är, med några få undantag, inte tillåtet att inom EU förbehålla yrken för landets egna medborgare. För att underlätta rörlighet över gränserna har bl.a. generella direktiv för erkännande av yrkesinriktade utbildningar tillkommit. Det första generella direktivet (89/48/EEG) gäller för utbildningar som motsvarar minst tre års högskolestudier och som förbereder för ett yrke som är reglerat i värdlandet. Kortare utbildningar omfattas av det andra generella direktivet (92/51/EEG).

Den grundläggande innebörden av det första generella direktivet är att det enskilda landet inte får vägra att ge en medborgare i ett EES-land tillstånd att utöva ett visst yrke om den sökande har det examensbevis som krävs i dennes hemland för att utöva ett yrke som är reglerat i hemlandet. Om den sökande har utövat yrket i fråga på heltid under två år under de närmast föregående tio åren i en medlemsstat som inte reglerar detta yrke och har intyg som visar att han eller hon med godkänt resultat har slutfört en utbildning som förbereder för yrket, kan ett land inte heller då vägra att ge tillstånd att utöva yrket. För fall som berörs av det andra generella direktivet kan värdlandet inte kräva yrkeserfarenhet med anledning av att yrket inte är reglerat i hemlandet om i stället utbildningen är reglerad. EU-kommissionen (KOM (97) 638 slutlig) har föreslagit att begreppet reglerad utbildning ska införas även i det första generella direktivet.

Kompensationsmekanismer kan dock inträda. Skulle den sökandes utbildning vara avsevärt kortare än den i värdlandet kan krav på yrkeserfarenhet ställas. Skulle utbildningen skilja sig markant från värdlandets utbildning till både innehåll och karaktär eller yrkesutövningen kräva specifika kunskaper om landets lagar och förhållanden, kan det krävas att den sökande genomgår praktik eller gör ett lämplighetsprov. Däremot kan värdlandet inte kräva att den sökande genomgår kompletterande högskole- eller yrkesutbildning.

Det finns sektorsdirektiv för vissa yrken. Dessa yrken är apotekare, arkitekt, barnmorska, läkare, sjuksköterska, tandläkare och veterinär.

Mål för sex nya yrkesexamina³

Högskoleverkets preliminära förslag till målbeskrivningar för sjukhusfysikerexamen, audionomexamen, biomedicinsk analytikerexamen, dietistexamen, ortopedingenjörsexamen och tandteknikerexamen remitterades den 24 april till berörda organisationer. Detta sammanföll med en hearing vid Högskoleverket för yrkes- och fackföreningar.

Ny legitimation och skyddad yrkestitel

Uppdraget har sin bakgrund i regeringens proposition 1997/98:109 Yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område och dess förarbeten. I propositionen föreslås att fyra nya yrkeskategorier ska omfattas av legitimationsbestämmelser. Dessa är apotekare, receptarier, arbetsterapeuter och sjukhusfysiker. För bl.a. dessa legitimationsyrken föreslås vidare skyddad yrkestitel. Dessutom föreslås att ett system med skyddade yrkestitlar för vissa icke legitimerade yrkesgrupper ska införas. Denna reglering tillåter även dem som ej har den skyddade yrkestiteln att utöva yrket. De yrkesgrupper som omfattas av det förslaget är audionomer, biomedicinska analytiker, dietister och ortopedingenjörer.

Yrkesexamina finns redan för apotekare, receptarier och arbetsterapeuter. I propositionen anser regeringen att legitimation förutsätter en yrkesexamen och meddelar därmed att man avser att införa en sjukhusfysikerexamen. Denna examen bör enligt propositionen vara krav för legitimation. Enligt propositionen bör rätten att kalla sig audionom, biomedicinsk analytiker, dietist eller ortopedingenjör förbehållas dem som har avlagt respektive yrkesexamen. Regeringen avser att genom förordning ange vilka äldre utbildningar som skall ge rätt att erhålla legitimation respektive använda den skyddade yrkestiteln.

---

³ Jämfört med delredovisningen från den 29 maj 1998 är ett ord ändrat i varje målbeskrivning för att anknyta till praxis.

Sjukhusfysikerexamen

De studerande som siktar mot en verksamhet som sjukhusfysiker bedriver sin grundutbildning vid Göteborgs, Lunds, Stockholms eller Umeå universitet. Grundläggande utbildning i matematik och fysik omfattande minst 80 poäng fördjupas med studier om 80 poäng i radiofysik. Radiofysik omfattar strålning, dess påverkan på omgivningen, strålkällor, mätmetoder och tillämpningar inom sjukvård och industri.

Skriftliga synpunkter angående målbeskrivningar för sjukhusfysikerexamen har inkommit från Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Statens Strålskyddsinstitut (SSI), Svensk Förening för Radiofysik, Svenska Sjukhusfysikerförbundet, Sveriges Naturvetarförbund och Ämneskonferensen i radiofysik⁴. Samtliga förordar inslag av praktik antingen i eller i anslutning till utbildningen. Med undantag för SSI förordas dessutom en utökning av de teoretiska momenten i utbildningen med en termin. Mål som önskas är kunskaper i radiofysik med de matematiska och fysikaliska aspekterna av strålterapi, nukleärmedicin och diagnostisk radiologi. Vidare framhålls behov av kunskaper som förbereder för yrkesverksamhet som sjukhusfysiker såsom ledarskap, ekonomi och organisation.

I den nuvarande utbildningen ingår ingen praktik. Bristande praktikmöjligheter i eller efter utbildningen har framhållits som ett akut problem av SSI, som är ansvarig tillsynsmyndighet för strålskydd. I en utredning om strålskyddskompetensen inom svensk sjukvård från år 1995 föreslår SSI att:

- "Statsmakter, myndigheter och/eller Landsting långsiktigt eftersträvar att skapa ekonomiska möjligheter till praktikplatser för blivande sjukhusfysiker.
- Kraven på en sjukhusfysiker formaliseras i en specialistutbildning eller motsvarande som omfattar såväl teoretisk som praktisk utbildning." (SSI dnr 509/ad2641/94, 1995-03-28)

I de allmänna råd som Socialstyrelsen har utfärdat rekommenderas att:

"Vid anställning av sjukhusfysiker bör huvudmannen kräva att vederbörande har en fullgod kompetens som sjukhusfysiker, bestående av dels akademisk

---

⁴ Utöver synpunkter på specifika examina har generella synpunkter inkommit från Landstingsförbundet och Socialstyrelsen.

examen med fullgjord grundutbildning i radiofysik vid radiofysisk institution, dels praktisk erfarenhet; en sjukhusfysiker bör under de första åren av sin kliniska tjänstgöring arbeta under en erfaren sjukhusfysikers ledning.” (SOSFS 1989:48)

Den kliniska inriktningen innebär att sjukhusfysiker deltar i både behandling och undersökning av patienter och har skyldighet att föra patientjournal. Sjukhusfysiker ska därför ha utvecklat sin förmåga att värna om patienter.

Två förslag till målbeskrivning för sjukhusfysikerexamen

Under förutsättning att landstingen i samarbete med universiteten utvecklar en modell för inskolning av sjukhusfysiker föreslår Högskoleverket följande målbeskrivning för sjukhusfysikerexamen.

Omfattning

Sjukhusfysikerexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 160 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla sjukhusfysikerexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som sjukhusfysiker,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i radiofysik med inriktning mot medicinsk strålningsfysik,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Verket har erhållit samstämmiga synpunkter från utbildningsanordnare, vetenskaplig förening och fackföreningsorganisationer om att de teoretiska momenten i den nuvarande utbildningen i radiofysik som leder till yrkesverksamhet som sjukhusfysiker inte är av tillräcklig omfattning. Däremot har den uppfattningen inte givits av SSI eller Landstingsförbundet. Anledningen till att verket har valt att använda ordet ”minst” i meningen som beskriver omfattningen är, att det ger utrymme för universiteten att utöka

de teoretiska avsnitten i enlighet med önskan från det vetenskapliga samhället inom radiofysik och yrkessamhället representerat av Svenska Sjukhusfysikerförbundet. Med tanke på dels att uppdraget innefattar att skriva målbeskrivning för sjukhusfysikerexamen omfattande 160 poäng, dels att tillsynsansvarig myndighet, SSI, och arbetsgivarens representant, Landstingsförbundet, ej har givit uttryck för den bestämda uppfattningen att de teoretiska momenten bör utökas, har verket valt att ej bestämt förorda att utbildningen utökas i omfattning i de rent teoretiska momenten.

Från dem som har valt att yttra sig i frågan har det erhållits samstämmiga synpunkter om att praktik är nödvändigt för sjukhusfysiker. Praktikmöjligheter kan erbjudas antingen inom utbildningens ram eller som en inskolningsperiod under arbetsgivarens ansvar. Eftersom en praktikperiod inte kan inrymmas i 160 poäng förutsätter ovanstående förslag att arbetsgivaren i samarbete med universiteten utvecklar en modell för praktisk inskolning av sjukhusfysiker. Med tanke på att en inskolningstid för en sjukhusfysiker omfattar 1-2 år anser Högskoleverket att den lösningen är att föredra framför praktik i utbildningen. Verket anser även att denna inskolningstid tillsammans med examen lämpligen kan utgöra grund för legitimation. Därför har verket i ovanstående förslag inte inkluderat mål om tillägnad av de färdigheter som förutsätts för sjukhusfysikeryrket.

I regeringens förslag till lag om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (Regeringens proposition 1997/98:109 Yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område) förutsätts endast sjukhusfysikerexamen som krav för legitimation som sjukhusfysiker. Högskoleverket anser att erfarenhet av praktiskt strålskyddsarbete och patientkontakt i en klinisk miljö under dessa omständigheter behöver ingå som en del av utbildningen. Innebörden av detta är att universiteten tillsammans med landstingen bör utveckla en praktikperiod omfattande sex månader som ingår i en sjukhusfysikerexamen. Examen utgör då grund för yrkesverksamhet och legitimation som sjukhusfysiker. Detta leder till följande alternativa förslag från Högskoleverket.

Omfattning

Sjukhusfysikerexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 180 poäng inklusive ett halvt års yrkesverksamhet.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla sjukhusfysikerexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som sjukhusfysiker,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i radiofysik med inriktning mot medicinsk strålningsfysik,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Audionomexamen

Audionomutbildning bedrivs vid Göteborgs universitet, Högskolan i Örebro, Karolinska institutet och Lunds universitet. Utbildningen omfattar vid de tre förstnämnda lärosätena 120 poäng. Vid Lunds universitet är den från och med höstterminen 1998 utbyggd till 160 poäng.

Skriftliga synpunkter angående målbeskrivningar för audionomexamen har inkommit från samtliga utbildningsanordnare och Svenska Audionomföreningen. Deras önskningsom målbeskrivningar betonar de kunskaper och färdigheter som krävs för yrket. Vikten av ett etiskt förhållningssätt i relation till patienterna framförs av flera. Lunds universitet förordar att omfattningen bör vara ”minst 120 poäng”.

Förslag till målbeskrivning för audionomexamen

Omfattning

Audionomexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla audionomexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som audionom,

- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i audiologi/audionomi/hörselvetenskap,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Med anledning av att utbildningen från och med höstterminen 1998 existerar både som en utbildning omfattande 120 poäng och 160 poäng föreslår Högskoleverket att "minst 120 poäng" är en lämplig skrivning i examensordningen.

Huvudämnet har olika beteckningar på de olika lärosätena. Högskoleverket bedömer efter kontakt med utbildningsanordnare och Svenska Audionomföreningen att de olika beteckningarna inte innebär några avgörande skillnader mellan utbildningarna och att de därför kan existera som alternativ.

Biomedicinsk analytikerexamen

Biomedicinska analytiker utbildas vid tolv högskolor. Utbildningen omfattar vid samtliga högskolor 120 poäng.

Skriftliga synpunkter angående målbeskrivning för biomedicinsk analytikerexamen har inkommit från nio högskolor, Institutet för biomedicinsk laboratorievetenskap och Vårdförbundet. Genomgående efterlyses att studenterna ska ha förvärvat de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna arbeta som biomedicinsk analytiker. Vidare framkommer önskemål om att mål om att studenterna ska ha tillägnat sig kunskap i biomedicinsk laboratorievetenskap ska inkluderas. Ett etiskt förhållningssätt som grund för att värna om patienter och patientprov betonas. Detaljerade yrkeskunskapskrav omfattande dokumentation, kvalitetssäkring, ekonomi och organisation föreslås också.

Förslag till målbeskrivning för biomedicinsk analytikerexamen

Omfattning

Biomedicinsk analytikerexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla biomedicinsk analytikerexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som biomedicinsk analytiker,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i biomedicinsk laboratorievetenskap,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter och patientprov.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Eftersom utbildningen omfattar 120 poäng och det inte har framkommit önskemål vare sig från utbildningsanordnare, yrkesförening eller fackförening att omfattningen av yrkesexamen uttryckligen bör ge möjlighet att utöka poängantalet, har Högskoleverket valt att föreslå ”sammanlagt 120 poäng”.

Med tanke på yrkets karaktär har Högskoleverket valt att föreslå att den som erhåller biomedicinsk analytikerexamen även ska ha utvecklat sin förmåga att värna om patientprov. Detta är i enlighet med det förslag som har erhållits från flera högskolor, Institutet för biomedicinsk laboratorievetenskap och Vårdförbundet.

Dietistexamen

Dietistutbildning bedrivs vid universiteten i Göteborg, Umeå och Uppsala. Utbildningen har under senare år genomgått en utveckling från att tidigare ha omfattat 120 poäng till att nu erbjudas ända upp till 160 poäng av samtliga. Möjligheter finns därmed att avsluta en dietistutbildning både med kandidat- och magisterexamen.

Skriftliga synpunkter angående målbeskrivning för dietistexamen har inkommit från Göteborgs universitet och Uppsala universitet samt gemensamt från Dietisternas Riksförbund och Svensk Dietist- och kostekonomförening. Samtliga betonar dietistens yrkeskunskaper i förslag till målbeskrivningar, däribland analys av kostrelaterade problem samt initiering,

genomförande och utvärdering av kostbehandling och nutritionstöd. Samtliga anser även att krav på tillägnandet av ett etiskt förhållningssätt i kontakter med patienter och närstående bör ingå. Med hänsyn till den utveckling som har skett i utbildningen under senare år anser samtliga att dietistexamen bör omfatta 160 poäng.

Förslag till målbeskrivning för dietistexamen

Omfattning

Dietistexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla dietistexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som dietist,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i dietetik och kostvetenskap,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Dietistutbildningarna kan avslutas såväl med en kandidatexamen som en magisterexamen. Därför föreslår Högskoleverket att en dietistexamen omfattande minst 120 poäng förs in i examensordningen.

Ortopedingenjörsexamen

Ortopedingenjörsutbildning förekommer endast vid Hälsohögskolan i Jönköping. Utbildningen omfattar 120 poäng och leder till kandidatexamen i ortopedteknik.

Skriftliga synpunkter har inkommit från Hälsohögskolan i Jönköping och Sveriges Ortopedingenjörers Förening. Hälsohögskolan i Jönköping framhåller yrkes- och ämneskunskapskrav samt etiska krav. Sveriges Ortopedingenjörers Förening förordar bl.a. att de examinerade ska ha redovisat kunskaper och

färdigheter inom ortopedingenjörens yrkesområde. Särskilt nämner de kunskaper om lagar och förordningar som styr ortopedteknisk verksamhet.

Förslag till målbeskrivning för ortopedingenjörsexamen

Omfattning

Ortopedingenjörsexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla ortopedingenjörsexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som ortopedingenjör,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i ortopedteknik,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Eftersom utbildningen omfattar 120 poäng och det inte har framkommit önskemål vare sig från utbildningsanordnare, yrkesförening eller fackförening att omfattningen av yrkesexamen uttryckligen bör ge möjlighet att utöka poängantalet har Högskoleverket valt att föreslå ”sammanlagt 120 poäng”.

Tandteknikerexamen

Tandteknikerutbildning bedrivs vid Göteborgs universitet, Karolinska institutet, Lunds universitet och Umeå universitet. Utbildningen omfattar 120 poäng vid samtliga dessa universitet.

Skriftliga synpunkter har inkommit från Göteborgs universitet, Karolinska institutet, Lunds universitet och Sveriges Tandläkarförbund. De kunskaper och färdigheter som fordras för att kunna arbeta som tandtekniker framhålls, däribland framställning av laboratorietekniska konstruktioner. Karolinska institutet, Lunds universitet och Sveriges Tandläkarförbund framhåller

förmågan till samverkan med annan personal. Kunskaper om tandsjukdomar/orala sjukdomstillstånd föreslås som ett mål av samtliga.

Förslag till målbeskrivning för tandteknikerexamen

Omfattning

Tandteknikerexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla tandteknikerexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som tandtekniker,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i tandteknik,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Eftersom utbildningen omfattar 120 poäng och det inte har framkommit önskemål vare sig från utbildningsanordnare, yrkesförening eller fackförening att omfattningen av yrkesexamen uttryckligen bör ge möjlighet att utöka poängantalet har Högskoleverket valt att föreslå "sammanlagt 120 poäng".

Modeller och mål för specialistsjuksköterskeexamen

Uppdrag och arbetssätt

Enligt regeringsuppdraget ska Högskoleverket lämna förslag till utbildning för specialistsjuksköterskeexamen med olika inriktningar samt målbeskrivningar för dessa. Den planerade vidareutbildningen bör enligt regeringen normalt inte omfatta mer än 20 poäng. Som anledning till detta nämns att sjuksköterskeutbildningen sedan år 1993 är treårig samt förbereder för verksamhet inom hela hälso- och sjukvården. Vidare bör enligt regeringens uppdrag krav uppställas på viss tids yrkesverksamhet, varav viss tid även inom den specialitet som utbildningen avser, som villkor för tillträde till vidareutbildningen.

Högskoleverket förordnade universitetslektor Jan Hellberg, Lunds universitet och projektledare Bernt Lindén, Högskolan Kristianstad, för att utarbeta en modell för utbildning till specialistsjuksköterska omfattande 20 poäng. 1:e sekreterare Gudrun Hård Berger, Stockholms läns landsting, förordnades för att beskriva dess konsekvenser för sjukvården. Detta underlagsmaterial har tillsammans med de synpunkter som har inkommit från olika organisationer och från referensgruppen bildat en grund för verkets ställningstaganden.

Bakgrund till uppdraget

Behörighetskommittén föreslog i sitt betänkande SOU 1996:138 Ny behörighetsreglering på hälso- och sjukvårdens område m.m. en skyddad specialistbeteckning för specialistsjuksköterskor. Kommittén föreslog vidare att specialistbeteckningen skulle bygga på en specialistsjuksköterskeexamen bestående av nio olika specialiteter med underordnade inriktningar. Kommittén såg det som en fördel om en genomsnittslängd eller minimilängd kan anges. För tillträde till utbildningarna föreslås krav på praktik inom yrkesområdet utöver legitimation som sjuksköterska.

I Regeringens proposition 1997/98:109 Yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område föreslogs för Riksdagen att endast sjuksköterskor som

har genomgått en ny vidareutbildning för sjuksköterskor får rätt att använda den nya skyddade specialistbeteckningen. Riksdagens socialutskott hemställde om bifall till propositionen. I Riksdagens kammare gavs bifall till utskottets hemställan.

Nuvarande utbildningar

Utbildning till specialistsjuksköterska sker i dag på många universitet och högskolor. De vanligaste inriktningarna är utbildning inom anestesijukvård, intensivvård, akut-/ambulans-/olycksfallssjukvård, operationssjukvård, omvårdnad med inriktning mot barn och ungdom, omvårdnad med inriktning mot gerontologi och geriatrik, psykiatrisk vård samt utbildning till distriktssköterska och barnmorska. Inriktningar som inte har lika stor geografisk spridning är bl.a. rehabiliteringsvård, lungmedicinsk vård, onkologi och radiologisk omvårdnad. Barnmorskeutbildning omfattar 60 poäng på samtliga utbildningsorter. Utbildning till distriktssköterska omfattar i de flesta fall 50 poäng. De övriga utbildningarna har vanligtvis omfattningen 40 poäng men högre poängantal förekommer.

Inkomna skrivelser

Med anledning av den del av uppdraget till Högskoleverket som avser specialistsjuksköterskeexamen har många skrivelser inkommit till Högskoleverket.

Skrivelserna behandlar främst följande två meningar i regeringsuppdraget.

”Mot bakgrund av att sjuksköterskeutbildningen sedan 1993 är treårig samt förbereder för verksamhet inom hela hälso- och sjukvården, bör den planerade vidareutbildningen för specialistsjuksköterskor normalt inte omfatta mer än 20 poäng. Som villkor för tillträde till vidareutbildningen bör uppställas krav på viss tids yrkesverksamhet, varav viss tid även inom den specialitet som utbildningen avser.”

Genomgående anses en utbildning till specialistsjuksköterska omfattande 20 poäng vara för kort. Ett stort antal universitet och högskolor anser att de mål för specialistutbildningen som exempelvis ges av Socialstyrelsens allmänna råd därmed inte kan uppnås. Av samma skäl anser Socialstyrelsen att en 20-poängs specialistutbildning är oacceptabel. Vårdförbundet, liksom flertalet berörda universitet och högskolor, hävdar att utbildningen inte kan

understiga 40 poäng om relevanta yrkeskunskaper för professioner som specialistsjuksköterskor ska kunna inhämtas. Landstingsförbundet är tveksamt till en begränsning om 20 poäng, då de befarar en ökad subspecialisering och minskad bredd.

Många har vänt sig emot ett införande av specialisterfarenhet som behörighetskrav. Det ses av många högskolor, liksom ett stort antal lärare och yrkesverksamma inom vården, som riskfyllt för patienten att en icke specialistutbildad arbetar inom en viss specialitet. Flera högskolor tar upp att det innebär en begränsning för de studerande att välja utbildning efter intresse, då de blir beroende av arbetsgivaren för tillträde. Riksföreningen för anestes- och intensivvård förutser att behörighetskravet skulle bli praktiskt svårlöst.

Ett antal universitet och högskolor samt Socialstyrelsen, Svensk Sjuksköterskeförening och Vårdförbundet förespråkar att specialistutbildningen kan kopplas till magisterutbildning i omvårdnad.

Flera högskolor och övriga organisationer, däribland Socialstyrelsen, önskar en integrering av teoretiska och kliniska studier. Blekinge Internationella Hälsohögskola och Vårdhögskolan i Gävle ser det som en öppen fråga om kliniska moment bör ske inom eller efter utbildningen.

En reglering av de olika inriktningarna på specialistsjuksköterskeexamen anser Umeå universitet inte vara varken möjlig eller lämplig att åstadkomma. Flera högskolor anser att utbildningen bör byggas upp av ett paket av fristående kurser i stället för separata program för olika specialiseringar. Socialstyrelsen hävdar att utbildningsbeviset måste ge ett tydligt besked om vilken specialitet som examen avser samtidigt som systemet måste vara flexibelt för förändringar av specialistinriktningarna.

Ny modell för utbildning av specialistsjuksköterskor

Universitetslektor Jan Hellberg och projektledare Bernt Lindén har av verket anlåtats som sakkunniga för att utarbeta en modell för specialist-sjuksköterskeutbildning. Utgångspunkten har varit de av regeringen givna direktiven som säger att utbildningen inte bör omfatta mer än 20 poäng och att viss tids yrkesverksamhet inom den specialitet som avses bör uppställas som tillträdeskrav.

Hellberg och Lindén konstaterar att en fullständig specialistutbildning, motsvarande den nuvarande, inte ryms inom den av regeringen anvisade ramen om 20 poäng. Utbildningen omfattande 20 poäng måste enligt dem reserveras för den teoretiska delen av utbildningen. De kliniska momenten måste därmed genomföras i form av handledd specialiseringstjänstgöring. Enligt deras bedömning kan de teoretiska delarna av en specialistutbildning förkortas till att i normalfallet omfatta 20 poäng. De är emellertid övertygade om att omfattningen måste tillåtas variera mellan olika specialistutbildningar.

Kravet på yrkesverksamhet inom den specialitet som utbildningen avser för tillträde framstår som svårlost under nuvarande förhållanden, enligt Hellberg och Lindén. De anser det också vara olämpligt med delat ansvar mellan högskola och sjukvårdshuvudman för den teoretiska utbildningen respektive den kliniska handledningen. Sammantaget leder ovanstående dem till att föreslå en modell där sjukvårdshuvudmannen har det fulla ansvaret för utbildningen. Blivande specialistsjuksköterskor ges en tidsbegränsad anställning av sjukvårdshuvudmannen inom en viss specialitet. De 20 teoretiska poängen ingår som en del av specialiseringstjänstgöringen. Sjukvårdshuvudmannen beställer utbildningen av den högskola som lämpligast kan erbjuda den.

Hellberg och Lindén anser att en specialistsjuksköterskeutbildning omfattande 20 poäng ej till fullo kan förenas med en magisterutbildning. Kurser inom ramen för specialisttjänstgöringen bör dock kunna tillgodoräknas i en magisterexamen och vice versa.

Konsekvenser för sjukvården

1:e sekreterare Gudrun Hård Berger, Stockholms läns landsting, har också anlåtats som sakkunnig. Hon har för Högscoleverkets räkning skisserat konsekvenser för sjukvården av en förändrad specialistjuksköterskeutbildning. Hon anser det vara oacceptabelt med en förkortad specialistutbildning eftersom en allt högre grad av fördjupad specialisering efterfrågas inom sjukvården. En förutsättning för att en specialistutbildning omfattande 20 poäng ska rymma tillräckligt med fördjupade kunskaper är att den endast innehåller teoretiska kurser och kompletteras med en specialiseringstjänstgöring, där de kliniska momenten erhålles.

Med anledning av den snabba utveckling som sker inom vården vad gäller medicin, teknik och omvårdnad anser hon att specialistutbildningarna behöver omformas. De komplexa och sammansatta vårdbehov som ska tillgodoses kräver en specialistutbildning som i högre grad utformas efter sjukvårdens behov.

Ett inrättande av utbildningstjänster skulle innebära att sjukskötersketätheten ökar i vården. Tjänsterna kräver handledning av en specialist-sjuksköterska som enligt Hård Berger bör ha magisterkompetens. För närvarande finns det en brist på magisterkompetens inom sjukvården.

Ersättningssystemet måste enligt Hård Berger ses över, då inrättande av utbildningstjänster innebär ökade kostnader för landstingen.

Högskoleverkets ställningstaganden

Högskoleverket är av uppfattningen att den totala utbildningstiden för specialistsjuksköterskor inte kan begränsas till i normalfallet 20 poäng. Verket delar de av verket tillsatta sakkunnigas bedömning att en begränsning till i normalfallet 20 poäng kräver att dessa poäng renodlas för den teoretiska delen av utbildningen.

Högskoleverket ser, liksom de sakkunniga och flertalet remissinstanser, de inom vissa specialiseringar oöverstigliga problemen med tjänstgöring inom specialiteten före utbildningen. Verket anser därmed att detta ej kan anges som behörighetskrav. Verket anser även att centrala krav på tidigare allmän-tjänstgöring inte ska krävas för behörighet. Generellt sett torde det inte vara omöjligt för en nyligen legitimerad sjuksköterska att tillgodogöra sig en specialistsjuksköterskeutbildning. På de orter där så är fallet kan de enskilda högskolorna ställa upp det som behörighetskrav. Högskolorna kan även använda denna arbetslivserfarenhet som urvalsinstrument.

Högskoleverket är liksom de sakkunniga av uppfattningen att en magister-utbildning inte ryms inom eventuella 20 poäng, men att poäng från den teoretiska delen av utbildningen bör kunna tillgodoräknas inom en magister-utbildning. Ett omvänt tillgodoräknande bör även kunna ske. Det är emellertid upp till varje högskola att avgöra vilka kurser studenterna ska kunna tillgodoräkna.

Högskoleverket delar bedömningen från de sakkunniga att längden på de teoretiska momenten i specialistutbildningarna måste tillåtas variera. De skilda karaktärerna på specialistutbildningarna måste tillåtas få genomslag i detta avseende. Det kan i sammanhanget nämnas att barnmorskeutbildningen omfattar 60 poäng enligt EU-direktiv och distriktsköterskeutbildningen omfattar minst 50 poäng varav en betydande del innehåller teoretiska moment. I dessa fall är det tydligt att patientsäkerheten kräver att de teoretiska momenten är mer omfattande än 20 poäng.

Benämningarna och inriktningarna på specialistutbildningarna måste tillåtas utvecklas i takt med hur hälso- och sjukvården förändras. Därför anser Högskoleverket att det ej är lämpligt att precisera ett antal specialinriktningar i högskoleförordningen. Det bör ankomma på Socialstyrelsen att precisera de krav på yrkeskunnande som förutsätts för specialistverksamhet inom skilda områden. Det ankommer sedan på högskolorna att anpassa utbildningarna därefter.

För specialistsjuksköterskor finns inget sektorsdirektiv inom EU. Yrket torde därför sortera under det första generella direktivet om erkännande av utbildning (se avsn. Generella EG-direktiv... sid 14) med innebörden att kompletterande krav på yrkeserfarenhet kan ställas på individen om utbildningen i hemlandet väsentligen understiger den i värdlandet. Enligt en framställning från Rådgivande kommittén för sjuksköterskeutbildning (januari 1995) ska specialområdet bygga på omvårdnadsforskning. Framställningen har inte lett till direktiv. En utbildningsmodell som i de flesta fall omfattar 20 poäng teoretiska moment och därutöver en period av kliniska moment motsvarande minst ett halvt år hindrar knappast rörligheten inom den Europeiska unionen.

Den nordiska överenskommelsen om en gemensam arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal gäller för 19 yrkesgrupper, däribland distriktsköterskor. Överenskommelsen säger att den som har vunnit ett rättsligt godkännande att utöva yrket i ett land har rätt att få behörighet även i andra länder där bestämmelser om godkännande gäller. Inte heller denna överenskommelse torde vara problematisk för en utbildningsmodell omfattande minst 20 poäng teoretiska moment och minst ett halvt års klinisk utbildning.

En mycket central fråga för specialistutbildningarna är ansvarsfördelningen mellan högskola och arbetsgivare. I nuläget bär högskolorna ansvaret för

både den teoretiska och kliniska utbildningen. En annan möjlighet är att arbetsgivaren ansvarar för hela utbildningen med skyldighet att utöver den kliniska delen erbjuda den anställde teoretiska kurser omfattande i normalfallet 20 poäng. Ett tredje möjlighet är att högskolorna ansvarar för den teoretiska delen av utbildningen omfattande i normalfallet 20 poäng medan arbetsgivarna ansvarar för den kliniska delen.

Specialistsjuksköterskeutbildning under högskolornas ansvar

Högskoleverket anser att specialistsjuksköterskeutbildningen utvecklas bäst om den i sin helhet kvarstår i högskolornas regi.

Vårdens utveckling, med ökade krav på såväl generell kompetens som specialistkompetens ger, liksom det förutsebara ökande behovet av vård och omsorg, anledning att slå vakt om kunskapsnivån i utbildningarna inom en rad områden såsom medicin, omvårdnad, samhällsvetenskap och beteendevetenskap. En sådan bred beredskap upprätthålls effektivast under högskolornas ansvar.

Specialistutbildningarna har ett nära samband med grundutbildningarnas utbyggnad och utveckling. Endast genom att lägga utbildningsansvaret på högskolorna kan samordningen av utbildningsinnehållet mellan grund- och vidareutbildningar garanteras.

Det finns större förutsättningar att de akademiska värdena, såsom forskningsanknytning och betoning av kritiskt tänkande, blir säkerställda om högskolorna har det fulla ansvaret för utbildningen.

Ett ansvar som till fullo bärs av högskolorna anser verket emellertid inte vara förenligt med uppdragets formulering om att examen ska omfatta 20 poäng.

Specialistsjuksköterskeutbildning under sjukvårdshuvudmannens ansvar

Den modell med sjukvårdshuvudmannans ansvar för utbildningen som under rådande direktiv föreslås av de sakkunniga innebär att ett anställningsförhållande råder mellan huvudmannen och den som genomgår utbildningen. De som genomgår utbildningen erhåller därmed förbättrade villkor under utbildningen till specialistsjuksköterska. Kostnaden för detta är dock betydande.

Av anställningsförhållandet följer att det är arbetsgivaren som avgör vilka som ska genomgå specialistsjuksköterskeutbildningen. I de sakkunnigas förslag ingår att sjukvårdshuvudmannen köper teoretiska kurser av en högskola omfattande minst 20 poäng. På principiella grunder kan det starkt ifrågasättas om en akademisk utbildning till specialistsjuksköterska inte ska kunna erhållas av personer som ej innehar en anställning.

Enligt Högskoleverkets bedömning är det i dagsläget av arbetsgivarna endast landstingen som har möjlighet att axla utbildningsansvar. Privata sjukvårdshuvudmän kan knappast åläggas ett utbildningsansvar. I ett längre perspektiv är det möjligt att kommuner, vilka i framtiden förväntas bli betydande arbetsgivare för specialistsjuksköterskor, kan ansvara för utbildningen. Med denna modell skulle därmed vissa specialiteter underförsörjas i det kortare perspektivet.

Någon finansiell analys av ett övertagande av specialistsjuksköterskeutbildningen från landstingens sida har verket ej kunnat göra. Det skulle innebära omfattande förändringar trots att landstingen idag finansierar drygt 80 procent av vårdutbildningarna. Detta är ytterst en politisk fråga som lämpligast förhandlas på initiativ av regeringen. Uppenbart är att lönekostnaderna för dem som genomgår specialistutbildningstjänstgöring skulle innebära en betydande kostnad för sjukvårdshuvudmannen.

Denna modell med sjukvårdshuvudmannans ansvar kan, till skillnad från den med högskoleansvar, sägas vara förenlig med direktivens formulering om att utbildningen i normalfallet inte bör omfatta mer än 20 poäng. Däremot är denna modell inte förenlig med Lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område som beslutades enligt Rskr. 1997/98:290 och träder i kraft vid årsskiftet. Enligt den ska den skyddade specialistbeteckningen byggas på en yrkesexamen. I 3 kap. 9 § Lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område sägs:

En legitimerad läkare eller tandläkare som har gått igenom av regeringen föreskriven vidareutbildning skall efter ansökan få specialistkompetens.

En läkare eller tandläkare får ange att han eller hon har specialistkompetens inom specialiteten i sitt yrke endast om han eller hon har sådan specialistkompetens (skyddad specialistbeteckning).

En sjuksköterska får använda en titel som motsvaras av en specialistsjuksköterskeexamen i högskoleförordningen (1993:100) endast om han eller hon avlagt en sådan examen (skyddad specialistbeteckning).

Specialistsjuksköterskeutbildning under delat ansvar

Ovanstående lag kombinerad med direktivet i föreliggande regeringsuppdrag till Högskoleverket om att specialistsjuksköterskeutbildningen inte bör omfatta mer än 20 poäng, tolkat som att de 20 poängen endast omfattar den teoretiska delen av utbildningen, är dock förenligt med en modell där högskolorna ansvarar för den teoretiska delen medan ansvaret för den kliniska utbildningen tas av arbetsgivaren.

I detta system antas studenterna av högskolorna i nuvarande ordning. Till detta måste kopplas ett åtagande och en skyldighet från sjukvårdshuvudmannen att erbjuda studenten en anställning innefattande handled klinisk utbildning omfattande minst ett halvt års heltidstjänstgöring.

En av vårdutbildningarnas viktigaste och svåraste uppgifter är att integrera de teoretiska och kliniska delarna av utbildningen. Ett delat ansvar för specialistutbildningarna omöjliggör naturligtvis inte en sådan integration, men den underlättas väsentligen om ansvaret för planering och examination hålls samman. Det delade ansvaret innebär att examinationen av studenterna blir svårhanterlig. I genomförandet av utbildningen är det nödvändigt med samarbete med kliniker och andra företrädare för vårdverksamhet. Detta skulle i denna modell kunna åstadkommas genom att högskolorna, liksom i dag, lägger upp utbildningsplanerna i samarbete med företrädare för vårdverksamheten. Både de teoretiska studierna och specialistutbildningstjänstgöringen skulle kunna ske på deltid. Detta är emellertid en planeringsfråga som bäst skulle lösas mellan de berörda parterna.

Förändringarna gentemot det nuvarande systemet skulle bli avsevärt mindre med denna modell med delat ansvar än med ett totalt ansvar för sjukvårdshuvudmannen. Den viktigaste förändringen skulle vara studentens delvisa status som anställd.

En viktig fördel för denna modell gentemot en med fullt ansvar för sjukvårdshuvudmannen är att det finns större förutsättningar för forskningsanknytning av den teoretiska delen av utbildningen om högskolan har ansvaret för denna del.

Förslag till målbeskrivning

Högskoleverkets ställningstaganden om dels att både den teoretiska och kliniska utbildningen bör vara under högskolans ansvar, dels att den totala utbildningstiden inte kan begränsas till 20 poäng leder tillsammans med det ovan sagda till nedanstående förslag.

Omfattning

Specialistsjuksköterskeexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 40 poäng. Därtill ställs krav på avlagd sjuksköterskeexamen samt av Socialstyrelsen utfärdad legitimation.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla specialistsjuksköterskeexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som specialist-sjuksköterska,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i omvårdnad med specifik inriktning.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Övrigt

I examensbeviset skall examens huvudsakliga inriktning anges.

Isamband med att denna yrkesexamen införs i högskoleförordningen bör ett uppdrag ges till Högskoleverket att genomföra en systematisk och tidskrävande utvärdering av dessa utbildningars kvalitet i relation till de kompetenskrav som finns inom hälso- och sjukvården. En sådan utvärdering kan leda till en framtida revidering av omfattning och mål för denna yrkesexamen.

Alternativt förslag till målbeskrivning

Högskoleverkets förslag till målbeskrivning bryter mot regeringens direktiv till Högskoleverket att specialistsjuksköterskeutbildningen inte bör omfatta mer än 20 poäng. Under förutsättning att detta direktiv inte får brytas förordar Högskoleverket att de 20 poängen reserveras för teoretiska studier och att landstingen övertar ansvaret för den kliniska delen av specialistsjuk-

sköterskeutbildningen. Detta anser Högskoleverket emellertid av ovan anförda skäl vara ett betydligt sämre alternativ.

Högskoleverket föreslår för detta alternativ följande målbeskrivning.

Omfattning

Specialistsjuksköterskeexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 20 poäng kompletterat med motsvarande minst ett halvt års specialistutbildningstjänstgöring. Därtill ställs krav på avlagd sjuksköterskeexamen samt av Socialstyrelsen utfärdad legitimation.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla specialistsjuksköterskeexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som specialist-sjuksköterska,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i omvårdnad med specifik inriktning.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Övrigt

I examensbeviset skall examens huvudsakliga inriktning anges.

Den tredje modell som också skisserats ovan, nämligen ett övertagande av hela specialistsjuksköterskeutbildningen i sjukvårdshuvudmannens regi anser verket inte bör övervägas. Rent tekniskt skulle denna modell innebära att specialistsjuksköterskeexamen inte alls införs i högskoleförordningen.

Modeller och mål för röntgensjuksköterskeexamen

Uppdrag och arbetssätt

Högskoleverket ska enligt regeringsuppdraget presentera en modell för utbildning för röntgensjuksköterskor samt ge förslag till målbeskrivning för denna.

Högskoleverket har tagit del av det utredningsarbete kring röntgensjuksköterskans roll som har bedrivits av dels Riksföreningen för medicinsk radiologi och Vårdförbundet, dels Hälsohögskolan i Jönköping. Vårdförbundet har av Högskoleverket ombetts att utarbeta en modell för röntgensjuksköterskeutbildning.

Bakgrund till uppdraget

Behörighetskommitténs betänkande SOU 1996:138 Ny behörighetsreglering på hälso- och sjukvårdens område föreslog att röntgensjuksköterska skulle bli ett legitimationsyrke. Legitimation som röntgensjuksköterska avsågs bygga på en röntgensjuksköterskeexamen. Av de två alternativen specialist-sjuksköterskeutbildning i radiologisk omvårdnad och direktutbildning föredrog utredningen det senare på grund av förutsedda rekryteringsproblem.

I regeringens proposition 1997/98:109 Yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område lämnades inga förslag om särskild legitimation för röntgensjuksköterskor eller röntgensjuksköterskeexamen. Det uppdrag som regeringen då hade givit Högskoleverket noterades emellertid. I Lagen om införande av lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område som beslutades enligt Rskr. 1997/98:290 och träder i kraft vid årsskiftet skrivs följande i 4 §.

Den som efter den 1 juli 1993 har gått igenom treårig högskoleutbildning med inriktning mot diagnostisk radiologi skall efter ansökan få legitimation som sjuksköterska enligt den ordning som gällde före den 1 juli 1993.

Riksdagens socialutskott hemställde om bifall till propositionen. I kammaren gavs bifall till utskottets hemställan.

Direktutbildning av röntgensjuksköterskor

Utbildning till röntgensjuksköterska som inte bygger på en genomgången sjuksköterskeutbildning bedrivs vid Högskolan i Örebro, Karolinska institutet och Lunds universitet. Utbildningen omfattar 120 eller 130 poäng. På samtliga orter är det omvårdnad som är huvudämnet med diagnostisk radiologisk inriktning som tyngdpunkt. Utöver det studeras naturvetenskapliga/medicinska kurser såsom radiofysik, anatomi och fysiologi samt samhällsvetenskapliga kurser såsom psykologi, sociologi och pedagogik. Utbildningarna leder till sjuksköterskeexamen.

Vårdförbundet har för Högskoleverket presenterat en modell för direktutbildning. Huvudämnet är radiografi i denna utbildningsplan. Radiografi består av undersökningsmetodik, radiologisk omvårdnad och strålhygien. Undersökningsmetodik består av främst de tekniska kunskaper som utgör grunden för framställningen av bilder, vilket är röntgensjuksköterskans huvudsakliga uppgift. Radiologisk omvårdnad, vad som sker i mötet mellan teknik, patient och röntgensjuksköterska, utgör den andra centrala delen i denna utbildningsmodell. Strålhygien innefattar kunskaper i strålskydd inkluderande de föreskrifter som finns inom området. Det tvärvetenskapliga huvudämnet ska utgöra 60 poäng av de totalt minst 120 poängen. Övriga ämnen är biomedicin (15 poäng), naturvetenskap (10 poäng), beteendevetenskap (5 poäng), somatisk vårdavdelning (10 poäng) samt generell omvårdnad (20 poäng). Enligt modellen planeras utbildningen att leda fram till en kandidatexamen och röntgensjuksköterskeexamen.

Specialistutbildning av röntgensjuksköterskor

Efter genomgången sjuksköterskeutbildning finns det möjlighet att välja specialisering mot diagnostisk radiologi för framtida verksamhet som röntgensjuksköterska. Denna specialistinriktning erbjuds vid Högskolan i Växjö, Umeå universitet och Uppsala universitet. Utbildningarna omfattar 50/55 poäng. Inriktningen mot diagnostisk radiologi är genomgående i ämnen som undersökningsmetodik, omvårdnad och diagnostik.

Utbildning i fysiologisk och radiologisk diagnostik

Hälsö högskolan i Jönköping har valt att integrera utbildningarna till röntgensjuksköterska och biomedicinsk analytiker, inriktning klinisk fysiologi, till ett gemensamt program i fysiologisk och radiologisk diagnostik på 120 poäng. Utbildningen leder till högskoleexamen med medicinsk bildteknik som huvudämne. Ämnet ger kunskaper om olika dynamiska, fysiologiska och radiologiska undersökningsmetoder och tekniker för bildframställning av människokroppens organ och funktion. I detta integreras teknik, medicin och omhändertagande av patient vid bildframställning.

Inkomna skrivelser

Vårdförbundet och Riksföreningen för medicinsk radiologi förordar en direktutbildning. Även Svenska Radiologförbundet förordar en direktutbildning till röntgensjuksköterska med anledning av att det har visat sig svårare att rekrytera studenter till specialistutbildningarna. Karolinska institutet har givit förslag på målbeskrivning för en 120-poängsutbildning där krav ställs på att studenten ska arbeta självständigt som sjuksköterska inom diagnostisk radiologi och ha tillägnat sig kunskaper i allmän och specifik omvårdnad.

Uppsala universitet anser att specialistutbildning i diagnostisk radiologi för sjuksköterskor av patientsäkerhetsskäl är ett lämpligare sätt att utbilda röntgensjuksköterskor. Det motiveras med att de kunskaper i omvårdnad som studenterna redan har innebär dels att utbildningen mer kan koncentreras på den tekniska inskolningen, dels att studenterna ges djupare kunskaper inom omvårdnad jämfört med en direktutbildning. Även Socialstyrelsen förordar av patientsäkerhetsskäl sjuksköterskor med specialistutbildning inom radiologi.

Landstingsförbundet pekar på dagens bristsituation vad gäller röntgensjuksköterskor och håller för sannolikt att en ny utbildningsmodell är nödvändig för att åstadkomma en bredare rekryteringsbas.

Statens Strålskyddsinstitut (SSI) anser det vara viktigt med en utökad grundläggande utbildning med tonvikt på strålskyddsproblematiken för nya utrustningar.

Högskoleverkets ställningstaganden

Regeringen fann inte någon anledning att röntgensjuksköterska skulle bli ett eget legitimationsyrke i proposition 1997/98:109 Yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område. Högskoleverket har därför som utgångspunkt att någon röntgensjuksköterskelegitimation inte kommer att införas. Högskoleverket har inga synpunkter på om detta är lämpligt eller ej.

I frånvaro av röntgensjuksköterskelegitimation anser Högskoleverket att en ny yrkesexamen inte är nödvändig. Högskoleverket förordar generellt stor restriktivitet med införandet av nya yrkesexamina. Anledningen till detta är att undvika permanentning av specialiserade områden. Inom det radiologiska området är såväl beteckningen på yrkestiteln som huvudämnet föremål för diskussion. Därför anser Högskoleverket att området med fördel bör rymmas bland generella examina, specialistsjuksköterskeexamen eller sjuksköterskeexamen.

Ovan är tre existerande modeller för utbildning av personer med kunskaper inom såväl radiologisk undersökningsmetodik som radiologisk omvårdnad kort beskrivna. Högskoleverket finner inte anledning att utesluta någon av modellerna. Med tanke på den brist på personal som sjukvården upplever inom detta område finns det tvärtom anledning att hålla samtliga utbildningsvägar öppna. Även med tanke på områdets snabba och inte helt förutsägbara utveckling är det lämpligast att inte låsa fast ett utbildningsalternativ som det enda rätta.

Röntgensjuksköterskeyrket har i likhet med andra specialistsjuksköterskeinriktningar inget sektorsdirektiv inom EU. Därför sorterar yrket under det första generella direktivet om erkännande av utbildning (se avsn. Generella EG-direktiv... sid 14). Kompletterande krav på yrkeserfarenhet kan ställas på individen om utbildningen i hemlandet väsentligen understiger den i värdlandet. De nuvarande röntgensjuksköterskeutbildningarna (direktutbildning och specialistutbildning) bör inte innebära hinder för den internationella rörligheten inom Europeiska unionen.

Den nordiska överenskommelsen om en gemensam arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal gäller även röntgenassistenter (röntgensjuksköterskor). Överenskommelsen ställer inte krav på utbildningsinnehåll. Därmed torde denna inte innebära svårigheter för de röntgensjuksköterskor som idag utbildas.

Förslag till målbeskrivning

Med anledning av ovanstående anser Högskoleverket att en ny yrkesexamen kallad röntgensjuksköterskeexamen inte bör införas. Den nödvändiga försörjningen av röntgensjuksköterskor sker lämpligast via både generella examina, specialistsjuksköterskeexamen och sjuksköterskeexamen.

Om riksdagen beslutar att införa legitimation för röntgensjuksköterskor baserad på en röntgensjuksköterskeexamen i högskoleförordningen föreslås nedanstående målbeskrivning. Den kan vara tillämplig för både direktutbildningen och specialistutbildningen. De examinerade från specialistutbildningen har även möjlighet att erhålla specialistsjuksköterskeexamen. Vilken examen som högskolan och examinandena i den situationen väljer bör utgå från den praxis som etableras.

Omfattning

Röntgensjuksköterskeexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla röntgensjuksköterskeexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som röntgensjuksköterska,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i radiografi,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Översyn av mål för existerande yrkesexamina

Uppdrag och arbetssätt

Högskoleverket ska enligt uppdraget se över existerande målbeskrivningar för vissa yrkesexamina inom vård- och omsorgsområdet, nämligen sjuksköterskeexamen och social omsorgsexamen samt eventuellt andra examina om verket finner det lämpligt.

Verket har valt att endast se över sjuksköterskeexamen och social omsorgsexamen. Anledningarna till det är den uppföljning av tilldelade examensrätter inom vård- och omsorgsområdet som verket planerar att utföra nästa år och att verket inte har uppfattat att några av målbeskrivningarna för de existerande yrkesexamina skulle vara i akut behov av ändring.

De skrivelser som har inkommit till Högskoleverket har tillsammans med referensgruppens synpunkter utgjort en grund för verkets ställningstaganden. Dessutom har tre högskolor besökts för samtal om hur målbeskrivningarna uppfattas och används. Dessa tre högskolor är Blekinge Internationella Hälsohögskola, Högskolan i Örebro och Vårdhögskolan i Gävle. Nuvarande examensbeskrivningar för sjuksköterskeexamen och social omsorgsexamen visas i bilaga 2 respektive bilaga 3.

Sjuksköterskeexamen

Inkomna skrivelser

Linköpings universitet anser att målen för olika yrkesexamina bör utformas likartat. Universitetet anser därmed, liksom Hälsohögskolan i Jönköping och Karolinska institutet, att kunskapsmål om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet borde införas i examensmålen för sjuksköterskor. Vårdhögskolan i Falun anser det vara nödvändigt att de studerande förvärvar kunskaper att följa, utnyttja och medverka i forskning och utveckling. Vårdförbundet önskar mål om att utbildningen ska förbereda för forskning och utveckling.

Högskoleverkets ställningstaganden

Samtal som har förts med företrädare för utbildningen på ovan nämnda högskolor tyder på att tillämpningen av målen fungerar väl och att de i allmänhet inte är hindrande för utbildningens utveckling.

Åsikten att poängantalet kan innebära en begränsning vad gäller utvecklingsarbete har framförts. Därför anser Högskoleverket att högskoleförordningens skrivning om "sammanlagt 120 poäng" bör ändras till "sammanlagt minst 120 poäng" för sjuksköterskeexamen. Detta innebär ökade möjligheter för högskolorna att profilera och utveckla sina utbildningar.

De nuvarande målen i sjuksköterskeexamen har olika detaljeringsgrad. Flera av målen inbegrips i det inledande övergripande målet om förvärvade kunskaper och färdigheter för att kunna arbeta som sjuksköterska. De målbeskrivningar som infördes i högskoleförordningen 1993 (SFS 1993:100) har ändrats två gånger (SFS 1995:337 och SFS 1998:1003). Så långt som möjligt bör högskoleförordningens formuleringar vara skrivna på ett sätt som borgar för varaktighet. Högskoleverket anser att yrkets utveckling lämpligast styrs i samarbete mellan arbetsgivare och anställda och manifesteras i bl.a. Socialstyrelsens allmänna råd. Därför anser Högskoleverket att de mer detaljerade målen bör utelämnas.

Enligt Högskoleverket ska en akademisk examen omfattande tre år innehålla en fördjupning inom åtminstone ett ämnesområde. Det bör därför framgå av målbeskrivningarna för sjuksköterskeexamen att fördjupade kunskaper inom omvårdnad ska inhämtas. I nuvarande målbeskrivning framgår inte att utbildningen ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

För en sjuksköterska är det centralt att ha förmåga att värna om patienten. Högskoleverket anser att det nuvarande målet som rör detta är för svårtolkat. Därför föreslås en förenklad skrivning.

Enligt Högskoleverket föranleds ingen ändring av examensmålen av EG-direktiven om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för sjuksköterskor (77/452/EEG, 89/595/EEG).

Förslag till ändrad målbeskrivning

Med anledning av det ovan skrivna föreslår Högskoleverket följande målbeskrivning för sjuksköterskor

Omfattning

Sjuksköterskeexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla sjuksköterskeexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet som sjuksköterska,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i omvårdnad,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om patienter.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Social omsorgsexamen

Inkommande skrivelser

Socialstyrelsen anser att nuvarande social omsorgsutbildning inte ger en tillräcklig kompetens för yrkesfunktioner inom den äldrevård och psykiatriska vård som primärkommunerna numera har ansvar för. Akademikerförbundet SSR finner det inte relevant att kommentera översynen, eftersom de liksom SKTF, Svenska Kommunförbundet och Föreningen Social Omsorg önskar en samordning av sociala omsorgsutbildningen och socionomutbildningen. Umeå universitet har samordnat de bägge utbildningarna och önskar därför se en överensstämmelse mellan dessas målbeskrivningar.

Hälsöhögskolan i Jönköping och Vårdhögskolan i Gävle vill att utbildningen ska omfatta minst 120 poäng. Vårdhögskolan i Falun ansluter sig till detta men ser helst att utbildningen omfattar 140 poäng. Vårdhögskolan i Växjö⁵ ansåg att utbildningen borde vara minst 140 poäng.

Linköpings universitet vill att utbildningen ska delas in i tre inriktningar, nämligen äldre, funktionshindrade och utvecklingsstörda samt socialpedagogiskt arbete. Vårdhögskolan i Gävle föreslår inriktning mot äldre och funktionshindrade som en ny benämning på nuvarande inriktning mot äldre, funktions-

---

⁵ Utbildningarna vid Vårdhögskolan i Växjö är numera integrerade i Högskolan i Växjö.

hindrade och utvecklingsstörda. Hälsohögskolan i Jönköping vill avskaffa nuvarande inriktningar. Varje student ska i stället kunna ge sin utbildning en profil mot ett eller flera specificerade områden. Socialstyrelsen anser att indelningen av utbildningen i inriktningar troligtvis har skapat en del problem.

Uppsala universitet och Vårdhögskolan i Falun förordar införandet av kunskapsmål som syftar till att studenterna ska lära sig att dra nytta av forskningsresultat och själva medverka i forsknings- och utvecklingsarbete.

Högskoleverkets ställningstaganden

Det pågår för närvarande en utveckling inom utbildningen i social omsorg. På flera orter pågår en samordning mellan denna utbildning och socionomutbildningen. Vid Umeå universitet omfattar utbildningen numera 140 poäng och leder till socionomutbildning med inriktning mot antingen social omsorg eller socialpedagogik. Liknande lösning finns vid Stockholms universitet. Högskoleverket ser positivt på både samordning av social omsorg- och socionomutbildningarna och en utveckling mot kandidat- och magisterexamen. Denna uppfattning har sedan länge delats av företrädare för såväl arbetsgivare som anställda. Av denna anledning föreslår Högskoleverket att social omsorgsexamen utgår ur högskoleförordningen. Behoven på arbetsmarknaden inom detta område tillgodoses lämpligen genom socionomexamen och generella examina med denna inriktning.

Samordning av sociala omsorgsutbildningen och socionomutbildningen kan innebära att målen för socionomexamen bör justeras. Högskoleverket genomför för närvarande en utvärdering av socionomutbildningarna som beräknas vara avslutad hösten 1999. De slutsatser som dras av denna utvärdering kan föranleda en ändring av examensmålen för socionomexamen.

I den händelse att regeringen väljer att social omsorgsexamen även fortsättningsvis ska vara en yrkesexamen inom högskoleförordningens ram är Högskoleverkets huvudinvändning att yrkesexamen omfattar för få poäng. Utbildningen omfattar idag i de flesta fall 120 poäng. Högskoleverket anser att yrkesexamen som en anpassning till verkligheten bör omfatta minst 120 poäng.

Social omsorgsexamen innehåller för närvarande (ikraftträdande 1999-01-01) tre mål i högskoleförordningen. Enligt Högskoleverkets tolkning är de två första målen lika till innebörden medan det tredje målet är en förutsättning för de två andra. Högskoleverket föreslår därför att målbeskrivningens struktur ändras enligt nedanstående förslag om yrkesexamen bibehålls.

Nuvarande målbeskrivning för social omsorgsexamen saknar både krav på att de inhämtade kunskaperna ska vila på vetenskaplig grund och att ämneskunskaper ska tillägnas på en fördjupningsnivå. Högskoleverket föreslår att detta förhållande ändras enligt nedan.

Eftersom flera högskolor och även Socialstyrelsen har pekat på problem med nuvarande inriktningar på social omsorgsexamen anser Högskoleverket att det i högskoleförordningen inte bör specificeras vilka inriktningar som ska finnas. Detta ger utrymme för en framtida utveckling av utbildningen i takt med yrkesutvecklingen.

Enligt Högskoleverket föranleds ingen ändring av examensmålen med anledning av det första generella direktivet (89/48/EEG) om erkännande av minst treårig yrkesinriktad högskoleutbildning.

Förslag till ändrad målbeskrivning

Med anledning av det ovan skrivna föreslår Högskoleverket att social omsorgsexamen borttages ur högskoleförordningen.

Om regeringen väljer att låta social omsorgsexamen kvarstå i högskoleförordningen föreslås att den ändras enligt nedan.

Omfattning

Social omsorgsexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla social omsorgsexamen skall studenten ha

- förvärvat de ämneskunskaper och färdigheter, baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, som förutsätts för yrkesverksamhet inom sociala omsorgssektorn,
- förvärvat fördjupade ämneskunskaper i social omsorg,
- utvecklat sin förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt, utvecklat sin förmåga att värna om sociala omsorgstagare.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Bilaga 1

Regeringsuppdraget

Bilaga 2

Nuvarande (ikraftträdande 1999-01-01) mål- beskrivning för sjuksköterskeexamen (SFS 1993:100)

Omfattning

Sjuksköterskeexamen erhålls efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla sjuksköterskeexamen skall studenten ha

- förvärvat sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna arbeta som sjuksköterska inom allmän hälso- och sjukvård,
- tillägnat sig kunskaper i allmän och specifik omvårdnad,
- utvecklat sin självkänedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, utvecklat sin förmåga till goda relationer med patienter och deras närstående,
- förvärvat kännedom om förhållanden i samhället som påverkar kvinnors och mäns hälsa samt kunna initiera och delta i hälsobefrämjande och förebyggande arbete,
- tillägnat sig kunskaper i sjukvårdens ekonomi och organisation vilka är av betydelse för hälso- och sjukvården,
- tillägnat sig kunskaper i planering, ledning och samordning av vårdarbetet samt utvecklat en yrkesfunktion som förbereder för lagarbete och samverkan mellan samtliga personalgrupper,
- förvärvat förmåga att undervisa patienter och deras närstående samt att handleda vårdpersonal.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Bilaga 3

Nuvarande (ikraftträdande 1999-01-01) mål- beskrivning för social omsorgsexamen (SFS 1993:100)

Social omsorgsexamen kan utfärdas för inriktning mot äldre, funktionshindrade och utvecklingsstörda eller mot socialpedagogiskt behandlingsarbete.

Omfattning

Social omsorgsexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om minst 100 poäng. I examensbeviset skall anges vilken inriktning utbildningen avser.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla social omsorgsexamen skall studenten ha

- förvärvat de kunskaper och färdigheter, den personliga utveckling och den empatiska förmåga samt det kritiska tänkande som krävs för det sociala omsorgsarbetet,
- tillägnat sig kunskaper och färdigheter för att kunna bedriva, leda och utveckla social omsorgsverksamhet, grundad på en förståelse av samspelet mellan individers och grupper sociala situation, fysiska och psykiska hälsa i förhållande till samhälleliga och andra bakomliggande faktorer,
- förvärvat kännedom om sådana samhälls- och familjeförhållanden som påverkar kvinnors och mäns livsbetingelser.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Högskoleverkets rapportserie

Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor

Bilagor:

- Bilaga 1: Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
  - Bilaga 2: Handledning för bedomare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
- Högskoleverkets rapportserie 1995:1 R

Grundskollärautbildningen 1995
Högskoleverkets rapportserie 1996:1 R

Examensrättsprövning – Utbildning i biodynamisk odling
Högskoleverkets rapportserie 1996:2 R

Tillsynsrapport – Avgiftsfri utbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:3 R

Examensrättsprövning – Konstnärlig kandidat- och magisterexamen
Högskoleverkets rapportserie 1996:4 R

Examensrättsprövning – Kyrkomusikalisk utbildning vid Skändalsinstitutet
Högskoleverkets rapportserie 1996:5 R

Kvalitetsarbete vid universitet och högskola
Högskoleverkets rapportserie 1996:6 R

Vårdutbildningar i högskolan – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R

Årsrapport för universitet och högskolor 1994/95
Högskoleverkets rapportserie 1996:8 R

Forskarutbildningen inom det språkvetenskapliga området – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1996:9 R

The National Quality Audit of Higher Education in Sweden
Högskoleverkets rapportserie 1996:10 R

Avgiftsbelagd utbildning i privat regi – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1996:11 R

Kriterier för benämningen universitet – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1996:12 R

Kvinnor och män i högskolan. Från gymnasium till forskarutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:13 R

Swedish Universities & University Colleges 1994/95 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1996:14 R

Examensrättsprövning – Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet
Högskoleverkets rapportserie 1996:15 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Borås
Högskoleverkets rapportserie 1996:16 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet
Högskoleverkets rapportserie 1996:17 R

Examensrättsprövning – Uppföljning av teologisk utbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:18 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Jönköping
Högskoleverkets rapportserie 1996:19 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlstad
Högskoleverkets rapportserie 1996:20 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lärarhögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1996:21 R

Högskoleprovet – Genom elva forskares ögon
Högskoleverkets rapportserie 1996:22 R

Högskola på Gotland
Högskoleverkets rapportserie 1996:23 R

Rätt att inrätta professurer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Kalmar, Karlstad, Växjö, Örebro samt Mittelhögskolan och Mälardalens högskola
Högskoleverkets rapportserie 1996:24 R

Årsrapport för universitet & högskolor 1994/95 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1996:25 R

Forslag till meritvärdering vid urval på betyg – Högskoleverkets förslag till meritvärdering av nya och gamla gymnasiebetyg m.m.
Högskoleverkets rapportserie 1996:26 R

Redovisning vid universitet och högskolor – Rapport till regeringen
Högskoleverkets rapportserie 1996:27 R

Quality Audit of Uppsala University
Högskoleverkets rapportserie 1996:28 R

Tillsynsrapport – Förfarande med inaktiva doktorander
Högskoleverkets rapportserie 1996:29 R

Examensrättsprövning – Prövning av medieutbildningen vid Mediehögskolan i Uppsala
Högskoleverkets rapportserie 1996:30 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid fem lärosäten
Högskoleverkets rapportserie 1997:1 R

Högskoleutbildningar inom vård och omsorg – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1997:2 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Kristianstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:3 R

Examensrättsprövning – Lärarutbildning vid högskolorna i Borås och Halmstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:4 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Örebro
Högskoleverkets rapportserie 1997:5 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Dalarna
Högskoleverkets rapportserie 1997:6 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1997:7 R

Kvalitet och förändring
Högskoleverkets rapportserie 1997:8 R

Rekryteringsmål för kvinnliga professurer – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:9 R

Examensrättsprövning – Utbildningar vid Södertörns högskola
Högskoleverkets rapportserie 1997:10 R

Examensrättsprövning – Grundskolläroreexamen vid Högskolan i Falun/Borlänge, Högskolan i Jönköping och Högskolan i Kristianstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:11 R

Examensrättsprövning – Utbildningar vid Företagsekonomiska Institutet, Stockholms Musikpedagogiska Institutet och Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:12 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby
Högskoleverkets rapportserie 1997:13 R

Examensrättsprövning – Utbildning i pedagogiskt drama vid tre folkhögskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:14 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:15 R

Poänggivande uppdragsutbildning i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:16 R

Årsrapport för universitet & högskolor 1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:17 R

Swedish Universities & University Colleges 1995/96 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1997:18 R

Årsrapport för universitet och högskolor 1995/96 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1997:19 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mälardalens högskola
Högskoleverkets rapportserie 1997:20 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Danshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:21 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungliga Musikhögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:22 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lunds universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:23 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Halmstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:24 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Kalmar
Högskoleverkets rapportserie 1997:25 R

Kandidat- och magisterexamen vid Kungliga Musikhögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:26 R

Uppföljning av resurstillemningssystemet för grundläggande högskoleutbildning – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:27 R

Bilateralt forskningspartnerskap med Östeuropa – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:28 R

Läkarutbildningen i Sverige – hur bra är den?

Bilagor:

- Självvärderingar och extern bedömning
  - Vad säger studenterna om läkarutbildningen?
  - Vad säger AT-läkare, handledare och examinatorer om läkarutbildningen?
- Högskoleverkets rapportserie 1997:29 R

Apotekarutbildningen vid ytterligare en högskola? – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:30 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mitthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:31 R

Gymnasieäroreexamen vid Högskolan Dalarna, Luleå tekniska universitet och Mitthögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:32 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor

Bilagor:

- Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
  - Handledning för bedomare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
- Högskoleverkets rapportserie 1997:33 R

Konstnärlig högskoleexamen i konst och design vid fem hantverksskolor – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:34 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Konsthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:35 R

Examensmål för läroreamina
Högskoleverkets rapportserie 1997:36 R

Rätt att inrätta professurer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Halmstad, Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Högskolan i Örebro, Idrottshögskolan samt Mitthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:37 R

- Magisterexamensprovning vid elva högskolor – Examensrättsprovning
Högskoleverkets rapportserie 1997:38 R
- Examinationen i högskolan – Slutrapport från Högskoleverkets examinationsprojekt
Högskoleverkets rapportserie 1997:39 R
- Tillväxt och växtvärk – Uppföljning av magisterexamensrätt på medelstora högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:40 R
- Kvalitetsarbete – ett sätt att förbättra verksamhetens kvalitet vid universitet och högskolor. Halvtidsrapport för granskningen av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:41 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Tekniska högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:42 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Stockholms universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:43 R
- Kvinnor och män i högskolan – från gymnasium till forskarutbildning 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:44 R
- Magisterexamen söker identitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:45 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Skövde
Högskoleverkets rapportserie 1997:46 R
- Hur står det till med kvaliteten i högskolan?
Högskoleverkets rapportserie 1998:1 R
- De första 20 åren – utvecklingen vid de mindre och medelstora högskolorna sedan 1977
Högskoleverkets rapportserie 1998:2 R
- Quality Audit of Mid-Sweden University College
Högskoleverkets rapportserie 1998:3 R
- Särskilda utbildningsåtgärder – vad blev det av dem? En uppföljningsstudie av vissa särskilda utbildningsåtgärder inom högskolan som finansierats med arbetsmarknadspolitiska medel, enligt regeringens uppdrag.
Högskoleverkets rapportserie 1998:4 R
- ”En utmärkt möjlighet att byta karriär”
NT-SVUX-satsningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:5 R
- ”Bara jag får chansen att få visa vad jag kan”
Satsningen på aspirantutbildningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:6 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Karolinska Institutet
Högskoleverkets rapportserie 1998:7 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla
Högskoleverkets rapportserie 1998:8 R
- Magister- och kandidatexamen i huvudämnen inom vård och omsorg
Högskoleverkets rapportserie 1998:9 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Konstfack
Högskoleverkets rapportserie 1998:10 R
- Högskola i dynamisk utveckling – fyra högskolors förutsättningar att bli universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:11 R
- Kan kiropraktor- och naprapatutbildningar inordnas i den statliga högskolan? En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1998:12 R
- Women and men in higher education – from upper secondary to postgraduate training 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1998:13 R
- Diakonivetenskap vid Ersta Sköndal högskola – Examensrättsprovning
Högskoleverkets rapportserie 1998:14 R
- Värdering & erkännande av utländsk högskoleutbildning, principer och metodik
Högskoleverkets rapportserie 1998:15 R
- Utbildning och forskning för strategisk internationalisering. Redovisning av ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:16 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid SLU
Högskoleverkets rapportserie 1998:17 R
- Sjöbefalsutbildningar i högskolan – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1998:18 R
- Sjöbefalsutbildning vid Comet AB – Examensrättsprovning
Högskoleverkets rapportserie 1998:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Chalmers tekniska högskola
Högskoleverkets rapportserie 1998:20 R
- Forsatt granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor – Utgångspunkter samt angrepps- och tillvägagångssätt för Högskoleverkets bedömningsarbete
Högskoleverkets rapportserie 1998:21 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Teaterhögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1998:22 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1997
Högskoleverkets rapportserie 1998:23 R
- Swedish Universities & University Colleges 1997 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1998:24 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1997 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1998:25 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Göteborgs universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:26 R
- Vetenskapsområden. Bedömning av tre högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1998:27 R

Rapporter i Högskoleverkets rapportserie
speglar Högskoleverkets officiella inställning.

Högskoleverkets rapportserie 1998:28 R
ISSN 1400-948X
ISRN HSV-R--98/28--SE

Högskoleverket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar, tillsyn, internationella frågor och studieinformation. Dessutom ansvarar verket för samordningen av det svenska universitetsdatornätet SUNET.